

Offentliggjort torsdag den 20. april 2006

BLÆNDENDE ROMAN OM ONDSKABEN

AF HENRIETTE BACHER LIND

I "Et velsignet barn" har Linn Ullmann fokus på ondskaben og afsøger ved hjælp af barnets bevidsthed grænserne mellem brutalitet og leg.

*Linn Ullmann:
ET VELSIGNET BARN
Oversat af Karen Fastrup
og Niels Lyngsø
341 sider, 249 kr.
Lindhardt og Ringhof*

Jeg læste romanen "Et velsignet barn", da den udkom på norsk og var vildt betaget. Jeg har lige læst den igen, nu i den danske og ganske glimrende oversættelse, og betagelsen er ikke én lysende påskelilje mindre. Linn Ullmann er blændende, og hendes greb om eksistentielle emner sensationelt.

I sine tre foregående romaner har Linn Ullmann kredset intenst om kærligheden mellem navnlig mand og kvinde. I sin nyeste har hun fokus på ondskaben og afsøger ved hjælp af barnets bevidsthed grænserne mellem brutalitet og leg.

Hvornår sker skredet fra det ene til det andet? Hvem har magt til at skelne mellem uskadeligt drilleri og rå vold? Hvor skal skylden placeres, når det går virkelig, virkelig galt?

Tilbage til åstedet

Handlingen i "Et velsignet barn" fortælles af de tre halvsøstre Erika, Laura og Molly samt barndomsvennen Ragnar. Udgangspunktet er en skæbnesvanger sommer, sommeren 1979, som markerer et syndefald fra barndommens paradisiske uskyld. 25 år efter kan de ikke længere flygte fra kendsgerningerne, men drives tilbage til åstedet og et møde, der måske, måske ikke, kan tolkes som en slags konfrontation.

Linn Ullmann arbejder intenst med virkelighedens overvældende kompleksitet og begrebernes flertydighed. Verden skildres præcis, som den tager sig ud i sit diffuse blandingsforhold af godt og ondt, uden at forfatteren griber til nogen form for håndfast moralisme eller skråsikre konklusioner.

Julies replik: »Man skal også møblere helvede« fra romanen "Før du sover" gælder således også håndteringen af den tunge tematik i "Et velsignet barn".

Det dobbeltbundne

Igen og igen lykkes det forfatteren at skrælle sine personer af helt ind til kernen af deres personlighed, hvorefter der foldes silkepapirstynde lag ud over handlingen, så nye overraskende skygger og nuancer aftagnes.

Bedst som alt synes under kontrol, lyder der f.eks. et forvildet "undskyld" eller "tilgiv mig" som for at understrege, hvordan begivenheder af særlig fatal karakter nægter at lade sig stuve af vejen.

Det dobbeltbundne og tvetydige er som i de tidligere romaner også her indeholdt i titlen. Med udtrykket "Et velsignet barn" ironiseres der tydeligvis over den uhyrlige kendsgerning, at et barn, som kunne have været elsket, forfølges. Titlen indikerer dermed sit litterære slægtskab med både historien om den mærkede Kain og fortællingen om Jakob, der hugger velsignelsen lige for næsen af Esau, fordi faderen Isak er så usandsynlig blåøjet.

Fortaber sig gådefuldt

Den sidste association bestyrkes af flere forhold, bl.a. den kendsgerning, at Erika, Laura og Mollys far netop hedder Isak og bestemt ikke er mindre patriarkalsk i sin opførsel end sin gammeltestamentlige navnebror. Ligesom han som denne er i besiddelse af samme bekvemme blindhed i forholdet til sine børn.

I hvert fald er han temmelig uinteressert i, hvad hans tre døtre fordriver den lange sommer med. Med mindre ligegyldigheden er en selvbestaltet beskyttelse, som skal forhindre hele hans omhyggeligt opbyggede tilværelse i at kollapse. Under alle omstændigheder rejser hans distancerede optræden spørgsmålet, om hvorvidt den, der lukker øjnene og tier, ikke også har et medansvar i det ondes opkomst.

Svaret på det spørgsmål fortaber sig gådefuldt i relationerne, dilemmaerne og de mange modsætninger, som findes på alle planer romanen igennem. Alt indgår i et kompliceret og uigennemskueligt samspil, hvor små og tilsyneladende uvæsentlige begivenheder lejrer sig inden i hinanden i mønstre, som ikke umiddelbart kan afkodes.

Forræderiet frister

Over for sommerhusets velordnede og velorganiserede hverdag står den utæmmede lovløshed, som udfolder sig blandt øens børn. Lige under kærligheden frister forræderiet. I ly af fortællelserne vokser fortaleserne. Bag ægteskabets blanke facade skjules en række forsmåede elskerinder osv., osv.

Lige fra begyndelsen af sit forfatterskab har Linn Ullmann beskæftiget sig med kærligheden, dette eksistensens absolutte omdrejningspunkt, hvorfra alle linjer kan trækkes. På hver deres måde og fra hver deres synsvinkel svarer hendes romaner på, hvad der sker, når kærligheden ikke er der, når den forvrænges, når den bliver en kamp, eller når den forrådes.

Spørg mig om ondskabens væsen, og jeg vil svare: »Læs "Et velsignet barn".«

Den er skrevet af en stor kunstner.

kultur@jp.dk